

700. rocznica koronacji Łokietka na króla Polski

2020-01-19

20 stycznia 1320 roku w Katedrze na Wawelu w Krakowie arcybiskup gnieźnieński Janisław koronował Władysława Łokietka na króla Polski. To ważne wydarzenie naszej historii oficjalnie zamykało okres rozbicia dzielnicowego. Odtąd Kraków otrzymał status stolicy Polski i stał się oficjalnie miejscem koronacyjnym.

W przededniu rocznicy koronacji abp Marek Jędraszewski odprawił w Katedrze na Wawelu mszę w intencji króla Władysława Łokietka.

Przypomnijmy, że początkowo miejscem koronacji władców Polski była katedra metropolitalna w Gnieźnie. Tam koronowali zostali: Bolesław Chrobry (1024 r.), Mieszko II (1025 r.), Bolesław Śmiały (1076 r.), Przemysław II i Małgorzata (1295 r.) oraz Wacław II (1300 r.).

W okresie rozbicia dzielnicowego Wawel stał się obiektem przetargów pomiędzy rywalizującymi o władzę książętami. Okres politycznego zamętu skończył się rządami księcia Władysława Łokietka (1306-1333), który pokonawszy wrogów zajął Kraków i na Wawelu urządził swoją rezydencję. Po zjednoczeniu ziem polskich, za zgodą Stolicy Apostolskiej, koronował się w Katedrze Wawelskiej.

Kraków stanowił wtedy już mocno ukształtowane centrum życia politycznego. Ponadto w mieście spoczywały szczątki św. Stanisława, patrona Królestwa Polskiego. Z Krakowem od czasów tak zwanego Statutu Krzywoustego związany był również pryncypat. Tu także, w Katedrze Wawelskiej, przechowywano regalia ze świętą włócznią (włócznia św. Maurycego).

20 stycznia 1320 r. w starej romańskiej katedrze na Wawelu, odremontowanej po pożarze z początku XIV stulecia, odbyła się koronacja Władysława Łokietka i jego żony Jadwigi, księżny kaliskiej. Była to pierwsza udokumentowana koronacja królewska w Krakowie.

„Kiedy więc nadeszła niedziela” - pisał kronikarz Jan Długosz - „uroczystość św. Fabiana i Sebastiana, wszystkie stany i warstwy, prałaci i panowie polscy udali się do Krakowa. Arcybiskup gnieźnieński Janisław w czasie uroczystej mszy o Duchu św. odprawionej w katedrze krakowskiej, w asyście biskupa krakowskiego Muskaty i poznańskiego Domarata oraz opatów z Tyńca, Mogilna, Jędrzejowa i Brzeska, w kapach i infułach, i wielkiego tłumu możnych panów i szlachty namaszcza księcia Władysława Łokietka na króla, zaś jego żonę Jadwigę, córkę księcia poznańskiego Bolesława, na królową. Koronuje ich koronami królewskimi, które z jabłkiem, berłem i innymi insygniami królewskimi przeniesiono również z Gniezna do Krakowa. Dzień ten minął niezwykle uroczyście wśród ogólnej radości (...). Od tego zaś czasu katedra wawelska otrzymała po raz pierwszy wyróżniający ją przywilej koronowania królów polskich, z którego miała na zawsze korzystać (...). Postanowiono też odbywać w przyszłości koronacje królów i królowych polskich w katedrze krakowskiej.”

Władysław Łokietek użył do koronacji insygniów: korony, berła, jabłka i miecza ceremonialnego zwanego Szczerbcem. Wielu historyków przypuszcza, że wtedy wykonano chorągiew państwową ze znakiem orła białego na purpurowym tle.

W katedrze Władysław Łokietek złożył także trofea zdobyte na Krzyżakach w bitwie pod Płowcami (1331).

Jan Długosz wspominał, że nazajutrz po koronacji „król Władysław odziany po królewsku zszedł z prałatami i panami do miasta Krakowa, by zająć przygotowany dla niego tron, a okrążywszy przedtem miasto, przyjął hołd i przysięgę wierności dobrowolnie złożoną przez mieszczan krakowskich.”

Odtąd Kraków stał się oficjalnie miastem koronacyjnym królów Polski (wyjątkiem byli Stanisław Leszczyński i Stanisław August Poniatowski). Ostatnia koronacja na Wawelu - Augusta III i Marii Józefy odbyła się w 1734 r.

Z biegiem lat koronacje, jako obrzęd kościelny i akt państwowy, wykształciły specjalny ceremoniał, który przebiegał według czteroczęściowego schematu: część pierwsza to pogrzeb królewski, druga część koronacyjnego obrządku to piesza pielgrzymka pokutna z Wawelu na Skałkę. Trzecia część – koronacja – połączona była z licznymi ceremoniałami, poczynawszy od ubioru a na gestach i słowach skończywszy. Część czwarta uroczystości koronacyjnych to hołd mieszczan składany nazajutrz po koronacji.

Władysław Łokietek zmarł 2 marca 1333 r. na Zamku Królewskim na Wawelu. Jako pierwszy władca Polski został pochowany w Katedrze na Wawelu, która odtąd stała się nekropolią królewską.